

Gerbiami Lietuvos Respublikos Seimo nariai ,

2024 09 27

Jūsų svarstymui yra pateiktas Tautinių mažumų įstatymo projektas Nr. XIV–3917. Lietuvos Respublikos teisingumo ministrė Evelina Dobrovolska, pristatydama šį projektą pabrėžė būtinybę jį priimti, nes esą būtina teisiškai sutvarkyti atrodytų „aiškias“ normas ir apibrėžti „tautinės mažumos“ sąvoką.

Tačiau būtų nusikalstama tinkamai neįvertinti tokio įstatymo poveikio Lietuvos valstybės ir lietuvių tautos ateičiai po 30-ies, 50-ies ar 100-o metų. Tokio įstatymo poreikis valstybei turėtų būti vertinamas ne tik atsižvelgiant į Tautinių mažumų konvenciją ar 1994 m. sutartį tarp Lietuvos ir Lenkijos, bet, svarbiausia, į tai, ar jis atitinka ilgalaikius Lietuvos valstybės ir lietuvių tautos tikslus dėl kitataučių Lietuvos piliečių integravimo į politinį ir kultūrinį Lietuvos gyvenimą.

Istorija lėmė taip, kad reikšmingos Lietuvos teritorijos dalys su dešimtimis tūkstančių jose gyvenančių lietuvių buvo atskirtos nuo savo tėvynės Lietuvos ir dabar priklauso Baltarusijai, Lenkijai ar Rusijai. Lietuvos sostinė Vilnius su visa pietrytine Lietuva, dar tebevadinama okupaciniu „Vilniaus krašto“ vardu, vis dar negali įveikti 1919-1939 m. Lenkijos okupacijos padarinių dėl vykdytos daugiametės kitataučių kolonizacijos ir asimiliacinės politikos, lėmusios lietuvių nutautinimą. Nespėjusi atsigausti po Lenkijos okupacijos, Pietryčių Lietuva su sostine Vilniumi 1940-1990 m. patyrė kitą žiaurią okupaciją – sovietų, kurie dar sumaniau ir atkakliau toliau vykdė nutautinimo politiką.

Ar dabartinė Lietuvos valstybė turi tęsti vienų ar kitų okupantų politiką ir pati savo rankomis lenkinti ar rusinti lietuvius, taip silpnindama ir ardydama valstybę? Ar turime skatinti savo piliečius siekti kitų valstybių tikslų ir laikytis jų idealų? Lietuvos valstybė yra vieninteliai lietuvių tautos namai, skirti jos piliečių klestėjimui užtikrinti, o ne tautinių bendrijų muziejus. Lietuvos teritorija yra vientisa, nedalinama į jokus darinius pagal priklausymą vienai ar kitai ne lietuvių tautybei.

Todėl raginame balsuoti prieš Tautinių mažumų įstatymo projekto Nr. XIV–3917 priėmimą, remdamiesi šiais argumentais:

1. Įstatymo projekte Nr. XIV–3917 klaidingai taikoma „tautinės mažumos“ sąvoka:

Tautine mažuma negali būti laikoma tokia tautinė bendrija, kurios atstovai turi savo valstybę, užtikrinančią jiems tautinės, kultūrinės ir politinės tapatybės išsaugojimą. Pvz., rusų ar lenkų tautos yra dešimtis kartų gausesnės nei lietuvių tauta. „Tautine mažuma“ galėtų būti įvardijamos tikrai karaimų, romų ar totorių tautinės bendrijos ir tik joms galėtų būti taikoma tautinės, kultūrinės tapatybės išsaugojimo politika, nes šios tautos neturi savo savarankiškų valstybių. Lietuvos konstitucijoje (45 str.) yra naudojama sąvoka „tautinė bendrija“ . „Tautinės bendrijos “ ir „tautinės mažumos“ savokų sutapatinimas įstatymuose sukeltų sumaištį dėl jų taikymo ir reikšmės.

2. Siūlomas įstatymo projektas Nr. XIV–3917 yra perteklinis:

- visos jame pateiktos nuostatos ir reguliavimai jau yra įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijoje (25, 28, 29, 45 str.) ir kituose įstatymuose (pvz., Švietimo įstatymo 30 str.; Valstybinės kalbos įstatymo 9, 10, 13 str. ir.t.t. (Žr.: Tautinių mažumų ir išeivijos

departamento leidinį „Tautinių mažumų teisinis reglamentavimas 2020 m., parengtas E. Dobrovolskos);

- Lietuvos Respublikoje esančių tautinių bendrijų veiklą reguliuojančių įstatymų vykdymą prižiūri Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Vyriausybės (direktorius Dainius Babilas). Departamentas konsultuojasi su Lietuvos tautines bendrijas įgaliota atstovauti Tautinių bendrijų taryba (ją sudaro 21 renkamas narys);
- Tautinių mažumų departamentas kas ketverius metus teikia ataskaitas dėl Tautinių mažumų apsaugos konvencijos nuostatų įgyvendinimo Europos Tarybos patariamajam komitetui, paskutinė (15-oji) ataskaita teikta 2021 m.
- Lietuvos Respublikos sudarytose tarptautinėse sutartyse ar pasirašytose konvencijose nėra įsipareigojimų turėti atskirą tautinių bendrijų ar tautinių mažumų veiklą reguliuojantį įstatymą;

3. Siūlomas įstatymo projektas Nr. XIV–3917 būtų diskriminacinis, nes:

- **Lietuvos Konstitucijos 29 str. nustato, kad Lietuvos piliečiai negali turėti privilegijų ar būti diskriminuojami dėl tautybės, kalbos ar kilmės, todėl atskiro įstatymo priėmimas prieštarautų šiam Konstitucijos straipsniui, suteikdamas privilegijas dėl tautybės ;**
- įstatymo projekte Nr. XIV–3917 siūlomos nuostatos įpareigoja valstybę sukurti tokias pusiau valstybines pagal savo įgaliojimus institucijas kaip „Tautinių mažumų švietimo taryba“ ir „Tautinių bendrijų taryba“. Konstitucija ir dabartiniai įstatymai leidžia kurti juridinius asmenis pagal asociacijų įstatymą nepriklausomai nuo tautybės, o priėmus svarstomą įstatymą atsirastų tokių išskirtinių organizacijų, integruotų į valstybines institucijas, kurios būtų privilegijuotos kitų asociacijų atžvilgiu (žr. 14 str. 4. Valstybė finansuoja viešųjų įstaigų, kurių savininko ar dalininko teises įgyvendina įgaliotoji institucija). Įstatymo projekte visai neminima tokia valstybinė institucija kaip „Tautinių mažumų departamentas“ (įsteigta 2015 m.), kuris yra atsakinga už valstybės politikos vykdymą tautinių mažumų srityje, o vien tik siūloma šios srities klausimus perduoti spręsti ne valstybinėms, o pusiau valstybinėms institucijoms;
- dalis įstatymo projekte įrašytų nuostatų yra akivaizdžiai skirtos įtvirtinti jau dabar egzistuojantį lenkų tautinės bendrijos protegavimą. Pvz., mokyklų ugdomąja lenkų kalba skaičius atskirose savivaldybėse yra daug kartų didesnis lyginant jį su mokyklų skaičiumi su lietuvių ugdomąja kalba, nors pageidaujančių mokytis pastarojo tipo mokyklose kasmet ženkliai daugėja. Nuolat ir nuosekliai teikiama Lenkijos valstybės ir tarptautinių lenkiškų organizacijų parama visoms bendrijos sritims sąmoningai utiruotai išaukštinama, taip menkinant savos valstybės Lietuvos svarbą lenkų tautinės bendrijos Lietuvoje gyvenime, iškreipiant jaunimo patriotinį auklėjimą švietimo sistemoje;
- sudarytų sąlygas dar labiau lenkinti Pietryčių Lietuvos, tebevadinamo Vilnijos kraštu, Lietuvos piliečius nepriklausomai nuo jų tautybės. Tai jau dabar daro Lietuvos Vyriausybė, apmokėdama penkių komercinių Lenkijos televizijos kanalų transliaciją iš Lietuvos valstybės biudžeto;
- įstatymas padidintų atskirtį ne tik tarp lietuvių ir kitų tautybių piliečių, bet ir tarp pačių kitataučių piliečių, ypač tų, kurie neturi savo tautinės valstybės (karaimai, romai, totoriai ir kt.);
- įstatymo projekte yra daug nuostatų, sukuriančių perteklinius įpareigojimus valstybei finansuoti tautinių bendrijų ir jų organizacijų veiklą iš valstybės biudžeto.

4. Siūlomas įstatymo projektas Nr. XIV–3917 keltų grėsmę Lietuvos valstybės saugumui ir teritoriniam vientisumui:

- Dalies Lietuvos piliečių ugdymas ne valstybine lietuvių kalba skatina jų atskirtį nuo lietuvių tautos kaip Lietuvos valstybės tautos suverenės, nes švietimo įstaigose jie girdi skirtingą istorinį pasakojimą, neįgauna Lietuvos piliečio savimonės, nepasiruošia aukštajam mokslui Lietuvoje, todėl dažnai savo gyvenimą sieja su kita valstybe. Tai faktiškai yra piliečių ugdymas kitoms valstybėms Lietuvos valstybės sąskaita;
- Lietuvos valstybės kitataučių piliečių tautinės ir kultūrinės tapatybės išsaugojimo politika privalo atitikti ilgalaikius nacionalinio saugumo tikslus siekti piliečių lojalumo savo valstybei, jų integracijos bei valstybės teritorinio vientisumo. Priėmus siūlomą įstatymą, jis faktiškai užimtų konstitucinio įstatymo vietą, nes kiti teisės aktai negalės prieštarauti šiam įstatymui. Tai užkirstų ar apsunkintų kelią ilgalaikiams Lietuvos valstybės tikslams kitataučių piliečių integracijos srityje, pvz., perėjimui prie bendrojo formalaus ugdymo valstybine kalba, įgyvendinant įprastą visoje Europoje švietimo politiką.
- prie šio įstatymo reiktų derinti rinkimų kodekso nuostatas jas keičiant;
- Lietuvos valstybės kitataučių piliečių tautinės ir /kultūrinės tapatybės išsaugojimo politika turi būti formuojama neišvengiamai atsižvelgiant į tai kokį poveikį jai daro ar gali daryti ateityje kitos valstybės, ypač kai jau ir dabar yra daug manipuliuojama kitataučiais Lietuvos piliečiais; pvz., jau dabar siekiama daryti įtaką pačiai Lietuvos valstybei skatinant kultūrinę ir išsimokslinimo kitomis kalbomis atskirtį, taip sudarant sąlygas pažeisti Lietuvos teritorinį vientisumą sukuriant iš pradžių administracinę ir kultūrinę, o vėliau teritorinę autonomiją (žr. 1994 m. Lietuvos ir Lenkijos pasirašytoje „Draugiškų santykių ir kaimyninio bendradarbiavimo“ sutartyje, nors Lenkijos valstybė taip ir neatsiprašė ir nepripažino Vilniaus krašto okupacijos 1919–1939 m.);
- nors įstatymo projekto pradžioje apibrėžiant tautinių bendrijų ir mažumų sąvokas yra kalbama apie Lietuvos piliečius, tačiau toliau vartojama tik „asmens“ sąvoka, o tai leidžia daryti prielaidą, kad įstatymo projekto kūrėjų laikoma, kad tautinei bendrijai ar tautinei mažumai gali priklausyti ne tik Lietuvos piliečiai, bet tada, žinant dabartinius ir suvokiant numatomus migracijos dydžius, tai keltų dar didesnę grėsmę valstybės tvarkai, ypač kad įstatymo projekte numatyta, jog „13 strp. 1. Tautinei mažumai priklausantis asmuo gali naudotis šiame įstatyme nustatytais teisėmis individualiai arba su kitais asmenimis“
Su didžiule nuostaba reikia pabrėžti, kad įstatymo projekte nėra tokios sąvokos kaip „lietuvių tauta“, yra tik „ tautinė dauguma“ (?) - gal jau ruošiamasi ateities vizijai „Lietuva be lietuvių“?

Raginame atsižvelgti į čia išsakytus argumentus ir, laikantis Lietuvos Respublikos Seimo nario priesaikos, balsuoti prieš šio įstatymo priėmimą, kad tokiu būdu būtų dar labiau tvirtinami Lietuvos valstybės pamatai.

Asociacijos pirmininkas

Mindaugas Karalius

Asociacija „Talka kalbai ir tautai“

Kodas 304706956, Europos Parko g. 302, Joneikiškių vs., Vilniaus r.